

การสร้างเสริมพฤติกรรมการทำงานและสภาพแวดล้อมในการทำงานของ ผู้ประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์จากเศษผ้า*

Work Behavior and Workplace Environment Promotion to Remnant Fabrics Workers

อรวรรณ คุณสนอง**

ดร.ศรวิวรรณ ยอดนิล***

ดร.สมหมาย แจ่มกระจ่าง****

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการทำงานและสภาพแวดล้อมในการทำงานของผู้ประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์จากเศษผ้าและพัฒนาระบบการสร้างเสริมพฤติกรรมการทำงานและสภาพแวดล้อมในการทำงานของผู้ประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์จากเศษผ้า โดยใช้วิธีวิจัยแบบผสม ได้แก่ การศึกษาเชิงสำรวจ เพื่อประเมินพฤติกรรมการทำงานและสภาพแวดล้อมในการทำงานของผู้ประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์จากเศษผ้า ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล และการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมที่ตำบลในคลองบางปลากด อำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ ผลการวิจัยพบว่า

1. พฤติกรรมการทำงานของผู้ประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์จากเศษผ้าส่วนใหญ่ปฏิบัติถูกต้อง พฤติกรรมการทำงานที่ไม่ถูกต้อง ได้แก่ นั่งเก้าอี้ที่มีพนักพิงและนั่งพิงพนักพิงเก้าอี้ นั่งหลังตรงตลอดเวลาการทำงาน และการใช้ปลั๊กอุดหู/ที่ครอบหูขณะทำงาน สภาพแวดล้อมในการทำงานส่วนใหญ่ปฏิบัติถูกต้อง ที่ปฏิบัติไม่ถูกต้อง ได้แก่ สภาพแวดล้อมทางเคมี การประเมินสุขภาพตนเองของผู้ประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์จากเศษผ้าส่วนใหญ่ไม่พบอาการผิดปกติ อาการผิดปกติที่พบ ได้แก่ ปวดศีรษะและปวดเมื่อยตามตัว ส่วนอาการเจ็บปวดโครงร่างกระดูกกล้ามเนื้อระหว่างการทำงานของผู้ประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์จากเศษผ้าในรอบ 1 ปี โดยมีอาการเจ็บปวดในช่วงเวลาทำงานพักและหาย ได้แก่ หัวเข่าไหล่ และ คอ ส่วนที่มีอาการเจ็บปวดในช่วงเวลาทำงาน และพักแล้วไม่หายแต่สามารถทำงานได้ ได้แก่ หลังส่วนล่าง และ น่อง รองลงมา ไหล่ และมือ/ข้อมือ

2. กระบวนการสร้างเสริมพฤติกรรมการทำงานและสภาพแวดล้อมในการทำงาน มีขั้นตอนดังนี้ 1) ศึกษาพฤติกรรมการทำงานและสภาพแวดล้อมในการทำงาน ทำทางสำหรับออกกำลังกาย กิจกรรม 5 ส บวก 2 ส (สะตาง สะดวก สะอาด สุขลักษณะ สร้างนิสัย สุขภาพ และสิ่งแวดล้อม) 3) ปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อจัดทำโครงการสร้างเสริมพฤติกรรมการทำงานและสภาพแวดล้อมในการทำงาน 4) นำโครงการไปปฏิบัติ 5) จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้

*คุณฐิณีพนธ์ปรัชญาคุณฐิณีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาและการพัฒนาสังคม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

**นิสิตหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาและการพัฒนาสังคม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

***รองศาสตราจารย์ ภาควิชาการอาชีวศึกษาและการพัฒนาสังคม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

****รองศาสตราจารย์ ภาควิชาการอาชีวศึกษาและการพัฒนาสังคม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ข้อเสนอแนะ 1) ควรนำกระบวนการสร้างเสริมพฤติกรรมการทำงานและสภาพแวดล้อมในการทำงานมาประยุกต์ใช้กับแรงงานนอกระบบอื่นๆเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ในการปรับสภาพแวดล้อมและกระบวนการทำงานที่เหมาะสม 2) ควรวิจัยและพัฒนาอุปกรณ์เพื่อปรับสภาพแวดล้อมในการทำงานและอุปกรณ์การปฏิบัติงานให้ถูกต้องเหมาะสมตามหลักการยศาสตร์

คำสำคัญ : การสร้างเสริมพฤติกรรมการทำงาน/ สภาพแวดล้อมในการทำงาน/ ผู้ประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์จากเศษผ้า

Abstract

The purposes of this research were to study work behavior and workplace environment of remnant fabrics workers and develop the process of work behavior and workplace environment promotion to remnant fabrics workers by using mixed methods research including survey using checklist questionnaire to evaluate work behavior and workplace environment to remnant fabrics worker in Bangkok and perimeter. A qualitative method of participatory action research had done at Bang Pla Kod Sub-District, Pra Samut Jedi District, Samut Prakarn Province ,Thailand.

The results were as followed:

1. Work behavior of most remnant fabric workers perform correctly. The wrong behavior were sitting on a chair with a backrest and some workers were leaning against chairs while they were working, sit back straight at all time to operating it, using earplug/ earmuffs while working. Most operating environment practices properly .The practice was not properly included chemical environment. Most assessments of their health had no symptoms. Abnormal symptoms included headache and body aches ,but bone pain, skeletal muscles during the work experience of the workers who worked in the first year and had symptoms during the work, However after they had a break during work hours, the pain was gone, such as knee, shoulder and neck but some parts of body still got pain even after having a break, such as lower back, shoulder and hand / wrist.

2. The process of work behavior and workplace environment promotion follow these steps: 1) Study the work behavior and workplace environment 2) Provide the training about the work behavior and workplace environment, motion for fitness, and 5S training plus H and E (Organization, Neatness, Cleaning, Standardization, Discipline, Health and Environment) 3)Participatory action to develop the work behavior and workplace environment project 4)Project Implementation 5) Knowledge Sharing and conclude the process.

Suggestions 1) The process should be applied for work behavior and workplace environment promotion and apply to other workers to learn to adjust on the environment and the proper functioning. 2) Research and development of equipments to adapt for workplace environment and the work behavior to be appropriate by ergonomics should be done.

Keywords : Work Behavior Promotion/ Workplace Environment/ Remnant Fabrics Workers

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ผู้ประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์จากเศษผ้าจัดเป็นกลุ่มแรงงานนอกระบบ โดยส่วนใหญ่ผู้ประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์จากเศษผ้าทำที่บ้าน โดยดัดแปลงบ้านที่อยู่อาศัยมาเป็นที่ทำงาน ทำให้ประสบปัญหาสุขภาพอนามัยก่อให้เกิดความเสี่ยงด้านสุขภาพโดยเฉพาะระบบทางเดินหายใจ สอดคล้องกับจากการศึกษาของศรีสมร กมลเพ็ชรและคณะ (2549, หน้า 7) พบว่า ในกลุ่มผู้ปฏิบัติงานสัมผัสฝุ่น กลุ่มผลิตผ้าห่มนวมมีการทำงานสัมผัสกับฝุ่นจากวัสดุที่ใช้ทำผ้าห่มนวม ได้แก่ ฝุ่น ผ้าย เศษผ้า ลำลีและเส้นใยสังเคราะห์ซึ่งได้รับการสัมผัสฝุ่นในแต่ละคนมีความแตกต่างกันพบผู้ปฏิบัติงานสัมผัสฝุ่นจำนวน 138 คน เป็นโรคที่เกิดจากการทำงาน 11 คน มีอัตราการความชุกของโรคร้อยละ 7.97 ดังนั้น ผลจากการเจ็บป่วยดังกล่าวเกิดขึ้นกับผู้ประกอบอาชีพต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่ทำงานที่บ้าน เช่น งานหัตถกรรม งานทอผ้า งานจักสาน ฯลฯ รวมไปถึงงานผลิตภัณฑ์เศษผ้า ด้วยสาเหตุมาจากสภาพแวดล้อมในการทำงานไม่เหมาะสม ลักษณะท่าทางการปฏิบัติงานไม่ถูกต้อง และพฤติกรรมการดูแลตนเองไม่เหมาะสม ด้วยสภาพการทำงานที่บ้านส่งผลต่อสุขภาพในเรื่องความเสี่ยงหรือเป็นอันตรายต่อสุขภาพ การทำงานในสภาพที่ทำงานไม่เหมาะสม การทำงานที่รีบเร่ง และการทำงานเป็นระยะเวลานาน ปัญหาดังกล่าวทำให้ต้องเผชิญปัญหาสุขภาพ

จากปัญหาดังกล่าวมาชี้ให้เห็นว่าผู้ประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์จากเศษผ้ามีปัญหาสุขภาพอนามัย ซึ่งเกิดจากการประกอบอาชีพ แต่ปัญหาสามารถหลีกเลี่ยงและป้องกันได้ หากมีการสร้างเสริมพฤติกรรมการทำงานและสภาพแวดล้อมในการทำงานมีความเหมาะสม จะช่วยให้พัฒนาศักยภาพของตนเองเพื่อลดความเสี่ยงต่อสุขภาพในการประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์จากเศษผ้าและการทำงานที่มีความปลอดภัย ดังนั้นจะต้องร่วมกันป้องกันควบคุมแก้ไขปัญหาดังกล่าวและลดปัญหาผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยที่อาจส่งผลในวงกว้างต่อไป จึงต้องให้ความสำคัญกับการแก้ไขป้องกัน กล่าวคือ ทำอย่างไรจะให้มีการสร้างเสริมพฤติกรรมการทำงานและสภาพแวดล้อมใน

การทำงาน ผู้วิจัยจึงเห็นสมควรศึกษาวิจัยกระบวนการสร้างเสริมพฤติกรรมการทำงานและสภาพแวดล้อมในการทำงานของผู้ประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์จากเศษผ้าในพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑลด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการมีส่วนร่วมซึ่งส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการทำงานและสภาพแวดล้อมในการทำงาน เป็นที่เชิงประจักษ์เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในการสร้างเสริมพฤติกรรมการทำงานและสภาพแวดล้อมในการทำงานได้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่องและยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการทำงานและสภาพแวดล้อมในการทำงานของผู้ประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์จากเศษผ้า
2. เพื่อพัฒนากระบวนการสร้างเสริมพฤติกรรมการทำงานและสภาพแวดล้อมในการทำงานของผู้ประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์จากเศษผ้า

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัยมีดังนี้

1. ทฤษฎี Loss Causation Model ของ Bird and German (1985, p. 22) เพื่อวางแผนการควบคุมการสูญเสียและการเกิดอุบัติเหตุสามารถแบ่งออกเป็น 3 ระดับ

- 1.1 การควบคุมก่อนการสัมผัส (Pre-Contact Control) มีการสร้างเสริมจิตสำนึกความปลอดภัยในการทำงาน การฝึกอบรมให้ความรู้และการส่งเสริมสุขภาพอนามัยให้กับคนทำงาน

- 1.2 การควบคุมเมื่อมีการสัมผัส (Contact Control) มีการสวมใส่อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคลในการทำงาน

- 1.3 การควบคุมหลังการสัมผัส (Post-Contact Control) เป็นการดำเนินการกิจกรรมเพื่อสร้างเสริมพฤติกรรมการทำงานและสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ถูกต้องเหมาะสม ลดเสี่ยงและลดโรค

2. กิจกรรม 5ส เป็นการนำแนวคิดมาใช้การจัดระเบียบเรียบร้อยในบ้านของผู้ประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์จากเศษผ้า ก่อให้เกิดสภาพในการทำงานที่ดี ปลอดภัย มีระเบียบเรียบร้อย นำไปสู่การเพิ่มผลผลิตและผลดีต่อสุขภาพ (สุทธิ สันทอง, เศษฐพงศ์ สันธรา และกฤษฎี อนุธชมนี, 2551, หน้า 11-43; มังกร โรจน์ประการ, 2550, หน้า 11)

3. การศึกษาพฤติกรรมการทำงานเป็นการศึกษาการปฏิบัติงานของผู้ประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์จากเศษผ้าในระหว่างการทำงานซึ่งอาจส่งผลดีหรือผลเสียต่อการทำงานโดยประเมิน 2 ด้าน คือ ลักษณะท่าทางการทำงานและด้านการใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคล

4. การประเมินสภาพแวดล้อมในการทำงานเป็นการศึกษาสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ภายในบ้านที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานของผู้ประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์จากเศษผ้า อันอาจรวมถึงเครื่องจักร อุปกรณ์ อากาศที่หายใจ แสงสว่าง ความร้อน ฝุ่น และสารเคมีอื่น ๆ และยักรวมถึงเชื้อโรคและสัตว์ต่าง ๆ เป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพอนามัยของผู้ประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์เศษผ้า นั้นแบ่งได้ 4 ประเภท ดังนี้ สภาพแวดล้อมทางกายภาพ สภาพแวดล้อมทางเคมี สภาพแวดล้อมทางชีวภาพ และสภาพแวดล้อมทางจิตวิทยาทางสังคม (อนามัย ธีรวิโรจน์ เทศกะทัก, 2549, หน้า 8)

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านพื้นที่ ศึกษาชุมชนที่มีการประกอบอาชีพประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์จากเศษผ้า ดังนี้

1.1 พื้นที่ชุมชนที่ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ได้แก่ กรุงเทพมหานคร คือ เขตบางเขน และชุมชนพื้นที่ปริมณฑล 5 จังหวัด ได้แก่ สมุทรสาคร คือ อำเภอกระทุ่มแบน ปทุมธานี คือ อำเภอเมือง นครปฐม คือ อำเภอดอนตูม นนทบุรี คือ อำเภอบางบัวทอง สมุทรปราการ คือ อำเภอพระสมุทรเจดีย์

1.2 พื้นที่ชุมชนปฏิบัติการ ได้แก่ ชุมชนหน้าวัดใหม่ ชุมชนทรัพย์เจริญ ชุมชนภูมิไฉนโครงการ 1

ชุมชนภูมิไฉนโครงการ 2 และชุมชนซอยแก้ว หมู่ 5 ตำบลในคลองบางปลากด อำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา แบ่งเป็น 2 เนื้อหา คือ พฤติกรรมการทำงานและสภาพแวดล้อมในการทำงาน และการสร้างเสริมพฤติกรรมการทำงานและสภาพแวดล้อมในการทำงาน

วิธีดำเนินการวิจัย

การสร้างเสริมพฤติกรรมการทำงานและสภาพแวดล้อมในการทำงานของผู้ประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์จากเศษผ้า แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ศึกษาพฤติกรรมการทำงานและสภาพแวดล้อมในการทำงานของผู้ประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์จากเศษผ้า

ดำเนินการศึกษาเชิงสำรวจประชากร ได้แก่ ผู้ประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์จากเศษผ้าที่ได้รับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนในกรุงเทพฯ และปริมณฑล มีจำนวน 250 คน กลุ่มตัวอย่างเลือกกลุ่มแบบเจาะจงและการสุ่มตัวอย่างแบบมีระบบ โดยใช้เกณฑ์กำหนดกลุ่มตัวอย่างตามของ Krejcie and Morgan (1970, pp. 608-609) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 152 คน โดยกำหนดโควตา ผู้ประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์เศษผ้าจังหวัดละ 25 คน และจังหวัดสมุทรปราการเพิ่มจำนวน 2 คน รวมเป็น 27 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ประเมินแบบพฤติกรรมการทำงานและสภาพแวดล้อมในการทำงาน มีลักษณะเป็นแบบตรวจรายการ (Checklists)

2. แบบวัดสภาพแวดล้อมในการทำงาน ได้แก่ ฝุ่น เสียง แสงสว่าง ความร้อน ทำการตรวจวัดโดยเครื่องมือทางด้านสุขศาสตร์อุตสาหกรรมของสาขาอาชีวอนามัยและความปลอดภัย คณะสาธารณสุขศาสตร์ และสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ประกอบด้วย ค่าร้อยละ 2 การประมวลผลการตรวจวัดสภาพแวดล้อมในการทำงานของผู้ประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์จากเศษผ้าในกรุงเทพมหานคร และปริมาณผลโดยเทียบกับเกณฑ์มาตรฐาน

ตอนที่ 2 พัฒนาระบบการสร้างเสริมพฤติกรรมการทำงานและสภาพแวดล้อมในการทำงานของผู้ประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์จากเศษผ้า ได้แบ่งเป็น 5 ขั้นตอน

ขั้นที่ 1 การเตรียมการก่อนวิจัย

1. การเลือกพื้นที่ในการศึกษา ผู้วิจัยเลือกชุมชนที่ศึกษา คือ ชุมชนหน้าวัดใหม่ ชุมชนทรัพย์เจริญ ชุมชนภูมิไฉนเวศน์โครงการ 1 ชุมชนภูมิไฉนเวศน์โครงการ 2 และชุมชนซอยแก๊ส หมู่ 5 ตำบลในคลองบางปลากด อำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ

2. การเตรียมตัวของผู้วิจัย เก็บรวบรวมข้อมูลวิเคราะห์ข้อมูล วางแผนการดำเนินงาน นำแผนไปสู่การปฏิบัติ รวมทั้งการติดตามและประเมินผล

3. การเลือกผู้ให้ข้อมูล (Key Informants) ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในคลองบางปลากด จำนวน 1 คน กลุ่มผู้นำชุมชนอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จำนวน 3 คน และผู้ประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์จากเศษผ้า 3 คน

ขั้นที่ 2 การศึกษาและการวิเคราะห์ปัญหาของผู้ประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์จากเศษผ้า

1. นำข้อมูลพื้นฐานจากการศึกษาสภาพพฤติกรรมการทำงานและสภาพแวดล้อมในการทำงานมาวิเคราะห์พฤติกรรมการทำงานและสภาพแวดล้อมในการทำงานปัจจุบันและปัญหาของผู้ประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์จากเศษผ้าทำให้ทราบปัญหาและการรวมกลุ่มของผู้ประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์จากเศษผ้าที่จะพัฒนาระบบการสร้างเสริมพฤติกรรมการทำงานและสภาพแวดล้อมในการทำงาน

2. การสร้างเสริมพฤติกรรมการทำงานและสภาพแวดล้อมในการทำงานของผู้ประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์จากเศษผ้าโดยการถ่ายทอดความรู้และอภิปรายปัญหา

แลกเปลี่ยนความเห็นร่วมกันและมีการปฏิบัติการจริงหลังจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ผู้ประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์จากเศษผ้าเข้าร่วมจำนวน 18 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การสัมภาษณ์เชิงลึก จากผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในคลองบางปลากด จำนวน 1 คน กลุ่มผู้นำชุมชนอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จำนวน 3 คน และผู้ประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์จากเศษผ้า 3 คน

2. การสังเกต ใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วม ที่ผู้วิจัยได้เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ กับผู้ประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์จากเศษผ้า

3. การใช้เทคนิคพลังสร้างสรรค์ (AIC) ประกอบด้วย ขั้นตอนการสร้างความรู้ (Appreciation) การสร้างแนวทางการพัฒนา (Influence) การสร้างแนวทางปฏิบัติ (Control)

4. การระดมสมองใช้กระบวนการเทคนิคพลังสร้างสรรค์มาวิเคราะห์สภาพพฤติกรรมการทำงานและสภาพแวดล้อมในการทำงานของผู้ประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์จากเศษผ้า

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ พฤติกรรมการทำงานและสภาพแวดล้อมในการทำงานด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นที่ 3 การวางแผนกระบวนการสร้างเสริมพฤติกรรมการทำงานและสภาพแวดล้อมในการทำงาน

นำผลจากการประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมและกระบวนการระดมพลังสร้างสรรค์ (AIC) นำมาสร้างและดำเนินงานคัดเลือกกระบวนการสร้างเสริมพฤติกรรมการทำงานและสภาพแวดล้อมในการทำงาน

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ พฤติกรรมการทำงานและสภาพแวดล้อมในการทำงานด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) เพื่อจะนำไปสู่การสร้างเสริมการทำงานและสภาพแวดล้อมในการทำงาน

ขั้นที่ 4 การนำกระบวนการสร้างเสริมพฤติกรรมการทำงานและสภาพแวดล้อมในการทำงานไปทดลองปฏิบัติ

นำกระบวนการสร้างเสริมพฤติกรรมการทำงานและสภาพแวดล้อมในการทำงานที่กลุ่มสมาชิกยอมรับและสอดคล้องกับลักษณะของการทำงานของผู้ประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์จากเศษผ้ามาปฏิบัติการสร้างเสริมพฤติกรรมการทำงานจริงในพื้นที่ชุมชนตำบลในคลองปลาทด

การรวบรวมข้อมูล

1. คัดเลือกกระบวนการสร้างเสริมพฤติกรรมการทำงานและสภาพแวดล้อมในการทำงานที่มีความชัดเจนและมีความเข้าใจตรงกันเพื่อสามารถวัดและประเมินผลการดำเนินงานได้

2. รวบรวมข้อมูลระหว่างการปฏิบัติงานตามกระบวนการสร้างเสริมพฤติกรรมการทำงานและสภาพแวดล้อมในการทำงาน

ขั้นที่ 5 ติดตามและประเมินผลกระบวนการสร้างเสริมพฤติกรรมการทำงานและสภาพแวดล้อมในการทำงานของผู้ประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์จากเศษผ้า

ประเมินประสิทธิภาพของกระบวนการสร้างเสริมพฤติกรรมการทำงานและ สภาพแวดล้อมในการทำงานของกลุ่มผู้ประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์จากเศษผ้าโดยการสังเกต และการสัมภาษณ์เชิงลึก

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การตรวจสอบข้อมูลเชิงคุณภาพตรวจสอบแบบสามเส้าโดยวิธีการได้แก่ การตรวจข้อมูลจากเอกสาร ยืนยันข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูล จากการสังเกตและการสัมภาษณ์

2. สรุปกระบวนการสร้างเสริมพฤติกรรมการทำงานและสภาพแวดล้อมในการทำงานของผู้ประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์จากเศษผ้า

ผลการวิจัย

สภาพพฤติกรรมการทำงานและสภาพแวดล้อมในการทำงาน

ข้อมูลทั่วไปของผู้ประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์จากเศษผ้าพบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุอยู่ระหว่าง 44 - 56 ปี ทำงานที่บ้าน ระดับการศึกษาประถมศึกษา มีรายได้ต่อเดือน 5,000 - 9,999 บาท ระยะเวลาการทำงาน 1 - 5 ปี มีพฤติกรรมการทำงานและสภาพแวดล้อมในการทำงานดังต่อไปนี้

1. พฤติกรรมการทำงาน

พฤติกรรมการทำงานส่วนใหญ่ปฏิบัติถูกต้องเกินร้อยละ 50 รายการที่ถูกต้องสูงสุด อันดับแรก ได้แก่ นั่งทำงานในสถานที่ที่มีแสงสว่างเพียงพอ คิดเป็นร้อยละ 93.4 รองลงมา ในระหว่างการทำงานมีการเปลี่ยนอิริยาบถ คิดเป็นร้อยละ 88 และอุปกรณ์และจุดปฏิบัติงานอยู่ในระดับเหมาะสมไม่ต้องงอตัว ไก่งโค้ง ยกแขนสูง หรือคุกเข่า คิดเป็นร้อยละ 86.2 ตามลำดับ และพฤติกรรมการทำงานไม่ปฏิบัติถูกต้อง จำนวน 3 รายการ อันดับแรก ได้แก่ นั่งเก้าอี้ที่มีพนักพิงและนั่งพิงพนักพิงเก้าอี้ด้วย คิดเป็นร้อยละ 48.0 รองลงมานั่งหลังตรงตลอดเวลาการทำงาน คิดเป็นร้อยละ 47.4 และการใช้ปลั๊กอุดหู/ที่ครอบหูขณะทำงาน คิดเป็นร้อยละ 0

2. สภาพแวดล้อมในการทำงาน

2.1 สภาพแวดล้อมทางกายภาพทุกรายการมีความถูกต้องเกินร้อยละ 50 รายการที่ถูกต้องสูงสุด อันดับแรก ได้แก่ มีการระบายอากาศโดยธรรมชาติ เช่น ช่องลม ประตู หน้าต่าง และมีทางเดินในบริเวณบ้านได้สะดวก คิดเป็นร้อยละ 95.4 เท่ากัน รองลงมา ในบริเวณที่ทำงานมีอุณหภูมิเหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 92.8 และมีแสงสว่างเพียงพอต่อการทำงานคิดเป็นร้อยละ 90.1

ผลการตรวจวัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ได้แก่ ฝุ่น เสียง ความร้อน อยู่ในระดับปกติตามที่กฎหมายกำหนด ยกเว้นความเข้มแสงสว่างในทุกพื้นที่ไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานตามกฎหมายกำหนด

2.2 สภาพแวดล้อมทางเคมีมีความถูกต้อง เกินร้อยละ 50 จำนวน 2 รายการ อันดับแรก ได้แก่ มีอุปกรณ์ป้องกันอันตรายจากฝุ่น เช่น หน้ากาก/ผ้าปิดจมูก คิดเป็นร้อยละ 72.0 รองลงมา ไม่มีฝุ่นละอองจากเศษผ้า บริเวณที่ทำงานคิดเป็นคิดเป็นร้อยละ 61.2 และมีความถูกต้องต่ำกว่าร้อยละ 50 จำนวน 2 รายการ ได้แก่ มีเศษผ้ากระจัดกระจายบริเวณที่ทำงาน คิดเป็นร้อยละ 48.7 และมีกลิ่นอับในบริเวณที่ทำงาน คิดเป็นร้อยละ 19.1

2.3 สภาพแวดล้อมทางชีวภาพมีความถูกต้องเกินร้อยละ 50 จำนวน 3 รายการ อันดับแรก ได้แก่ ไม่มีน้ำขังรอบบริเวณที่ทำงาน คิดเป็นร้อยละ 82.9 รองลงมาไม่มีวัสดุเหลือใช้หรือขยะตกค้างบริเวณพื้นในบ้าน คิดเป็นร้อยละ 79.6 และไม่มีสัตว์พาหนะนำโรค เช่น หนู แมลงสาบ ยุงในบริเวณที่ทำงาน คิดเป็นร้อยละ 66.4 ตามลำดับ

2.4 สภาพแวดล้อมทางจิตวิทยาสังคมมีความถูกต้องเกินร้อยละ 50 จำนวน 6 รายการ อันดับแรก ได้แก่ ไม่มีการดื่มสุราในเวลาทำงาน คิดเป็นร้อยละ 92.1 รองลงมา ไม่มีการใช้สารเสพติดในการทำงาน และไม่มีปัญหาทะเลาะเบาะแว้งกับเพื่อนบ้าน คิดเป็นร้อยละ 91.4 เท่ากัน

2.5 สภาพการจัดระเบียบในการทำงานตามหลัก 5 ส

2.5.1 การจัดระเบียบในการทำงาน ด้านการสะสางมีความถูกต้องเกินร้อยละ 50 จำนวน 3 รายการ อันดับแรกได้แก่ สวิตช์ สายไฟ ได้รับการบำรุงรักษาให้อยู่ในสภาพดี คิดเป็นร้อยละ 91.4 รองลงมา มีการเก็บ ขยะ หรือทิ้ง ของที่ไม่จำเป็น คิดเป็นร้อยละ 83.6 และการเดินสายไฟเป็นระเบียบ ใช้สายไฟถูกประเภท และมีการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การใช้ไฟฟ้าอย่างปลอดภัย คิดเป็นร้อยละ 82.9

2.5.2 การจัดระเบียบในการทำงาน ด้านความสะอาดมีความถูกต้องเกินร้อยละ 50 จำนวน 6 รายการ อันดับแรก ได้แก่ ภายหลังจากนำวัสดุอุปกรณ์ไปใช้ นำมาเก็บที่เดิม คิดเป็นร้อยละ 88.2 รองลงมา รักษาระเบียบ/ปรับปรุงการจัดวางอยู่เสมอ คิดเป็นร้อยละ

86.8 และจัดวางกองเศษผ้าบนพื้นให้เป็นระเบียบ คิดเป็นร้อยละ 85.5

2.5.3 การจัดสภาพแวดล้อมในการทำงานด้านความสะอาดมีความถูกต้องเกินร้อยละ 50 จำนวน 4 รายการ อันดับแรกได้แก่ จัดสภาพแวดล้อมในการทำงานเป็นระเบียบ เรียบร้อยและสะอาด และทำความสะอาดพัดลม/จักรเย็บผ้า ไม่มีฝุ่นจับอยู่เสมอ คิดเป็นร้อยละ 84.2 เท่ากัน รองลงมา พื้นบ้านและบริเวณที่ทำงานสะอาด ไม่มีฝุ่นหรือหยากไย่ คิดเป็นร้อยละ 72.4 และทำความสะอาดเครื่องมือ เครื่องใช้ในการทำงาน ทุกวัน คิดเป็นร้อยละ 65.1

2.5.4 การจัดระเบียบในการทำงาน ด้านสุขลักษณะ มีความถูกต้องเกินร้อยละ 50 จำนวน 4 รายการ อันดับแรก ได้แก่ จัดการมูลฝอย/ของเสีย อย่างเหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 90.1 รองลงมา ปรับปรุงสภาพแวดล้อมของพื้นที่การทำงานให้ถูกสุขลักษณะ คิดเป็นร้อยละ 89.5 และจัดวางกองเศษผ้าให้เป็นระเบียบ ไม่กีดขวางทาง คิดเป็นร้อยละ 84.9

2.5.5 สภาพการจัดระเบียบในการทำงานด้านการสร้างนิสัย มีความถูกต้องเกินร้อยละ 50 จำนวน 4 รายการ อันดับแรก ได้แก่ ดูแลจักรเย็บผ้าให้อยู่ในสภาพที่ดีพร้อมใช้งานเสมอ คิดเป็นร้อยละ 92.8 รองลงมา รักษาความสะอาดและมีความเป็นระเบียบ เรียบร้อยภายในที่ทำงานเป็นประจำ คิดเป็นร้อยละ 86.8 และมีพฤติกรรมการทำงานอย่างถูกต้องตามลักษณะการทำงานที่ดี คิดเป็นร้อยละ 71.7

3. การประเมินสุขภาพตนเองของผู้ประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์จากเศษผ้า

3.1 ผู้ประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์จากเศษผ้า ส่วนใหญ่มีอาการผิดปกติ จำนวน 2 รายการ ได้แก่ มีอาการปวดศีรษะ คิดเป็นร้อยละ 75.7 รองลงมา ปวดเมื่อยตามตัว คิดเป็นร้อยละ 65.1 และมีสุขภาพที่ไม่ผิดปกติ 3 รายการ ได้แก่ ไม่อ่อนเพลีย คิดเป็นร้อยละ 49.3 รองลงมา ไม่มีอาการไอ คิดเป็นร้อยละ 32.2 และไม่มีเสมหะ คิดเป็นร้อยละ 26 ตามลำดับ

3.2 การประเมินสุขภาพเกี่ยวกับอาการเจ็บปวดโครงร่างกระดูกกล้ามเนื้อระหว่างการทำงานของผู้ประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์จากเศษผ้าในรอบ 1 ปี อวัยวะที่ส่วนใหญ่ปกติไม่มีอาการเจ็บปวด ได้แก่ แขนส่วนล่าง ข้อศอก และ สะโพก/ต้นขา ตามลำดับ และที่มีอาการเจ็บปวดในช่วงเวลาทำงานพักแล้วหายมากที่สุด ได้แก่ หัวเข่า ไหล่ และ คอ ตามลำดับ และอวัยวะที่มีอาการในช่วงเวลาทำงาน พักแล้วไม่หายแต่สามารถทำงานได้มากที่สุด อันดับแรก ได้แก่ หลังส่วนล่าง และ น่อง รองลงมา ไหล่ และมือ/ข้อมือ

กระบวนการสร้างเสริมพฤติกรรมการทำงานและสภาพแวดล้อมในการทำงานของผู้ประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์จากเศษผ้า มีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาพฤติกรรมการทำงานและสภาพแวดล้อมในการทำงาน ได้แก่ ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับผู้ประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์จากเศษผ้า พฤติกรรมการทำงาน สภาพแวดล้อมในการทำงาน การตรวจวัดสภาพแวดล้อมในการทำงาน เช่น ฝุ่น เสียง แสงสว่าง ความร้อน การประเมินสุขภาพที่ผิดปกติของผู้ประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์จากเศษผ้า และประเมินสุขภาพเกี่ยวกับอาการเจ็บปวดโครงร่างกระดูกกล้ามเนื้อระหว่างการทำงานในรอบ 1 ปี

2. การอบรมให้ความรู้ เนื้อหา ได้แก่ พฤติกรรมการทำงานและสภาพแวดล้อมในการทำงานตามหลักการยศาสตร์ ทำทางสำหรับออกกำลังกาย และการจัดกิจกรรม 5 ส

3. การปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อจัดทำโครงการสร้างเสริมพฤติกรรมการทำงานและสภาพแวดล้อมในการทำงาน ด้วยเทคนิคกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม พลังสร้างสรรค์และการระดมสมอง

4. นำโครงการไปปฏิบัติตามแผนการดำเนินงาน ได้แก่ นำโครงการไปปฏิบัติ ประเมินผลและปรับปรุงแก้ไข ได้ผลการปฏิบัติด้านสภาพแวดล้อมในการทำงานเป็น 5ส บวก 2ส คือ สะสาง สะดวก สะอาด สุขลักษณะ สร้างนิสัย สุขภาพและสิ่งแวดล้อม

5. จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เนื้อหา ได้แก่ ผลการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการทำงานให้ถูกต้องตามหลักการทางกายศาสตร์ การปรับปรุงสภาพแวดล้อมในการทำงาน สุขภาพดีขึ้นและมีความตระหนักและใส่ใจต่อสุขภาพจากการทำงานสำหรับทำการออกกำลังกายโดยสามารถทำเองที่บ้านได้

ผลการสร้างเสริมพฤติกรรมการทำงานและสภาพแวดล้อมในการทำงานของผู้ประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์จากเศษผ้า

1. ประเด็นที่มีการเปลี่ยนแปลงหลังการสร้างเสริมพฤติกรรมการทำงานและสภาพแวดล้อมในการทำงานของผู้ประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์จากเศษผ้า ได้แก่ การนั่งเก้าอี้มีพนักพิงและมีเบาะรองนั่งที่เก๋างะทำงาน มีการนั่งหลังตรงตลอดเวลาการทำงาน มีการใช้ผ้าปิดจมูกขณะทำงาน มีการทำท่าทางสำหรับการออกกำลังกาย มีการดำเนินกิจกรรม 5ส บวก 2ส ทำให้บ้านสะอาดน่าอยู่ มีทางเดินในบริเวณบ้านสะดวกขึ้น และมีการออกกำลังกายสำหรับการออกกำลังกายทุกครั้งเมื่อว่างและสามารถทำเองได้ภายในบ้าน

2. ประเด็นที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติจากการสร้างเสริมพฤติกรรมการทำงานและสภาพแวดล้อมในการทำงานของผู้ประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์จากเศษผ้า ได้แก่ การนั่งพื้นราบเรียงผ้า เนื่องจากไม่สะดวกต่อการเรียงผ้าของผู้ประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์จากเศษผ้า ท่าการยกของเนื่องจากยังเคยชินกับการยกของแบบท่าเดิมและทำให้ไม่มีแรงในการยก และการนั่งเก้าอี้ที่มีล้อเขี้ยวผ้าไม่ได้เนื่องจากล้อของเก้าอี้ลื่นทำให้ไม่สามารถเขี้ยวผ้าได้

3. ผลลัพธ์จากการสร้างเสริมพฤติกรรมการทำงานและสภาพแวดล้อมในการทำงาน ได้แก่ การโอจามลดลง บ้านสะอาดและน่าอยู่ ได้รับความรู้เรื่องพฤติกรรมการทำงานและสภาพแวดล้อมในการทำงานเพิ่มขึ้นจากที่ไม่เคยได้รับการอบรม การจัดกิจกรรม 5ส บวก 2ส คือ สะสาง สะดวก สะอาด สุขลักษณะ สร้างนิสัย สุขภาพและสิ่งแวดล้อม ทำให้การปวดเมื่อยลดลง เช่น การปวดหลัง ไหล่เนื่องจากการบริหารท่าทางการออกกำลังกายหลังจากการฝึกอบรม

อภิปรายผลการวิจัย

พฤติกรรมการทำงาน

พฤติกรรมการทำงานของผู้ประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์จากเศษผ้าส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการทำงานถูกต้อง เนื่องจากผู้ประดิษฐ์เศษผ้าส่วนใหญ่ เป็นวัยสูงอายุมีความใส่ใจและมีการตื่นตัวในเรื่องสุขภาพทำให้การพัฒนาพฤติกรรมทำงานเมื่อเมื่อได้รับความรู้และการปฏิบัติที่ถูกต้องอย่างต่อเนื่อง ซึ่งผู้ประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์จากเศษผ้าที่มีอายุมากมีอาการมากกว่าคนอายุน้อย จึงเกิดอาการเจ็บป่วยด้วยอาการปวด แขนส่วนล่าง ข้อศอก สะโพก/ต้นขา หลังส่วนล่าง น่อง ไหล่ และมือ/ข้อมือ ทำให้อาการเจ็บปวดลดลงสอดคล้องกับการศึกษาของอกันตริ ประยูรวงษ์ (2556, หน้า 60) พบว่าการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการดูแลตนเองให้มีสุขภาพดี และมีความปลอดภัยกับปัญหาสุขภาพจากการทำงานนั้นพบว่าบุคลากรที่ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดูแลตนเองให้มีสุขภาพดีและมีความปลอดภัยมากจะมีปัญหาสุขภาพจากการทำงานน้อยทั้งนี้เนื่องจากการให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดูแลตนเองให้มีสุขภาพดีและความปลอดภัยมีวัตถุประสงค์เพื่อการส่งเสริมสุขภาพและความปลอดภัยในการปฏิบัติงานโดยให้ความรู้และสร้างความตระหนักในการป้องกันปัญหาสุขภาพทั้งในด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบและวิธีการทำงานและการสวมใส่อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคลในหน้าที่ผู้ประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์จากเศษผ้าปฏิบัติไม่ถูกต้อง ได้แก่ นั่งเก้าอี้ที่มีพนักพิงและนั่งพิงพนักพิงเก้าอี้ด้วย นั่งหลังตรงตลอดเวลาการทำงาน และการใช้ปลั๊กอุดหู/ที่ครอบหูขณะทำงาน เป็นเพราะการปฏิบัติงานด้วยความเคยชินของผู้ประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์จากเศษผ้า นั่งทำงานตามความสะดวกโดยจะนั่งกับพื้นและมีเบาะรองนั่ง นั่งหลังงอและนั่งก้มเลือกเศษผ้าเป็นเวลานานๆ เพราะต้องรีบเร่งงานส่งสินค้าตามที่ลูกค้าสั่งมา ทำให้ท่าทางการทำงานไม่เหมาะสมสอดคล้องการศึกษาของสสิธร เทพตระการพร (2556, หน้า 7-91) กล่าวว่า การนั่งที่เหมาะสมก็คือ การนั่งหลังตรงและพิงพนักเพื่อลดภาระกล้ามเนื้อหลัง

สภาพแวดล้อมในการทำงาน

ส่วนใหญ่มีสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ถูกต้องเนื่องจากผู้ประดิษฐ์จากเศษผ้าทำงานที่บ้านเป็นบ้านของตนเองดังนั้นเมื่อมีการจัดกิจกรรม 5ส ทำให้เกิดการกระตุ้นจากการทำกระบวนการพัฒนาการมีส่วนร่วม ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้ประดิษฐ์จากเศษผ้าในการจัดกิจกรรม 5ส ทำให้เกิดกิจกรรมเพิ่มขึ้นคือ 2ส ซึ่งเกิดจากแนวคิดของผู้ประดิษฐ์จากเศษผ้าเอง แต่จากการตรวจวัดความเข้มแสงสว่างพบว่าความเข้มแสงสว่างในทุกพื้นที่ ไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานตามกฎหมายกำหนด อาจเป็นเพราะกลุ่มผู้ประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์จากเศษผ้าส่วนใหญ่เห็นว่าแสงสว่างเพียงพอต่อการทำงานต่อการเย็บผ้าและมีความเคยชินต่อการทำงานดังนั้นจึงควรให้ความสำคัญด้านสภาพแวดล้อมในการทำงานที่มีผลต่อสุขภาพอนามัยของกลุ่มผู้ประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์จากเศษผ้าสอดคล้องกับการศึกษาของ Meena, Dangayach and Bhardwaj (2012, p. 194) พบว่า อุตุสาหกรรมหัตถกรรมเป็นอาชีพที่มีความเสี่ยงสูง และต้องพัฒนาอาชีพที่มีความผิดปกติที่เกิดขึ้นหลายประเภท ระบบทางเดินหายใจ การได้รับบาดเจ็บ มีปัญหาสายตา ควร มีแสงที่เหมาะสมในสถานที่ทำงานเพื่อหลีกเลี่ยงไม่ให้ปวดตา ด้านสภาพแวดล้อมทางเคมีต่ำกว่าร้อยละ 50 คือมีเศษผ้ากระจัดกระจายบริเวณที่ทำงาน และมีกลิ่นอับในบริเวณที่ทำงานอาจเป็นเพราะผู้ประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์จากเศษผ้าทำงานอยู่กับบ้านและสภาพบ้านเป็นทาวนเฮาส์ คับแคบและก่อผนังบ้านทึบเพื่อป้องกันฝุ่นจากเศษผ้าฟุ้งกระจายเข้าไปบ้านใกล้เคียงดังนั้นไม่มีลมทำให้ฝุ่นจากเศษผ้าตกอยู่ภายในบ้านอีกทั้งไม่มีระบบระบายอากาศซึ่งมีความเสี่ยงต่อการได้รับสัมผัสฝุ่นจากเศษผ้าและมีผลกระทบต่อตนเองและครอบครัวอีกด้วย สอดคล้องกับการศึกษาของศรีสมร งามลเพ็ชร, วิเศษ วริศรางกุล, ธวัช บุรณาดาวรสม, จันทรกาญจน์ แสงรัตนชัย, และฮาแลม เจ๊ะมาริกัน (2549, หน้า 5) พบว่า มีฝุ่นเส้นใยผ้าบริเวณที่ทำงานในบ้านที่ตั้งกลุ่มผลิตภัณฑ์ผ่านววมทุกหลัง

การประเมินสุขภาพตนเองของผู้ประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์จากเศษผ้า

การประเมินสุขภาพตนเองของผู้ประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์จากเศษผ้าพบว่า มีอาการผิดปกติมากกว่าร้อยละ 50 จำนวน 2 รายการ ได้แก่ มีอาการปวดศีรษะ อาจเป็นเพราะสภาพบ้านเป็นแบบทาวน์เฮาส์ทำให้การระบายอากาศไม่ดี ร้อน อับอ้าวประกอบกับการก่อผนังทับทั้งสองด้านเนื่องจากปัญหาฝุ่นจากเศษผ้าฟุ้งกระจายเข้าไปบ้านใกล้เคียง สอดคล้องกับการศึกษาของ Anjum, Mann and Anjum (2009, pp. 106-108) ซึ่งพบว่าคนงานที่ทำงานระยะเวลา 5-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 34 ต้องทุกข์ทรมานจากอาการไอ ปวดข้อ ปัญหาสายตา การได้ยินเสียงดัง ปวดศีรษะอย่างต่อเนื่องและมีใช้รองลงมาปวดเมื่อยตามตัวอาจเป็นเพราะพฤติกรรมการทำงาน การนั่งไม่นั่งเก้าอี้ที่มีพนักพิงและไม่นั่งพิงพนักพิงเก้าอี้ อีกทั้งการนั่งพื้นราบและหลังงอ ก้มทำงานเรียงผ้าตลอดเวลาเป็นระยะเวลานาน การทำงานที่ไม่มีระยะเวลาในการพัก-เลิกการทำงานที่แน่นอน รวมทั้งการทำงานท่าเดิม ๆ และไม่ถูกต้องสอดคล้องกับการศึกษาของ อรัญ ขวัญปาน และชนะกานต์ พงศาสนองกุล (2554, หน้า 5-6) พบว่า มีปัญหาจากท่าทางในการทำงานที่ไม่เหมาะสม การทำงานที่มีการใช้กล้ามเนื้อส่วนใดส่วนหนึ่งโดยเฉพาะที่มีการทำงานติดต่อกันเป็นเวลานาน จนเกิดอาการเจ็บป่วยด้วยอาการปวดต้นคอ ปวดไหล่ ปวดหลัง ปวดแขน ปวดเอว ปวดเข่า ปวดขา ปวดมือยทั้งตัว แสบตา ปวดตา ตาพร่า คันที่ผิวหนัง เจ็บแสบจมูก ปวดศีรษะ อ่อนเพลีย โดยเฉพาะอาการปวดหลัง อาการปวดตา และปวดเอว จะมีความถี่ในการเกิดมากกว่าอาการอื่น ๆ ตามลำดับ

สุขภาพเกี่ยวกับอาการเจ็บปวดโครงร่างกระดูกกล้ามเนื้อระหว่างการทำงานของผู้ประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์จากเศษผ้าในรอบ 1 ปี พบว่า ในส่วนที่มีอาการในช่วงเวลาทำงานพักแล้วหายมากที่สุด อันดับแรก ได้แก่ หัวเข่า

รองลงมา ไหล่ และ คอ ตามลำดับ และมีอาการในช่วงเวลาทำงานพักแล้วไม่หายแต่สามารถทำงานได้มากที่สุด อันดับแรก ได้แก่ หลังส่วนล่าง และ น่อง รองลงมา ไหล่ และมือ/ข้อมือ เป็นเพราะส่วนใหญ่ผู้ประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์จากเศษผ้ามีอายุมาก 40 ปีขึ้นไป การทำงานแบบนั่งนาน ๆ และท่าทางในการทำงานที่อยู่ท่าเดิม ๆ ทำให้เกิดอาการเจ็บปวดโครงร่างกระดูกกล้ามเนื้อสอดคล้องกับการศึกษา Metgud, Subhash, Mokashi and Saha (2008, pp. 14-19) ในกลุ่มคนงานหญิงร้อยละ 91 มีปัญหาจากการทำงานจากระบบโครงร่างกล้ามเนื้อเป็นกล้ามเนื้อหลังส่วนล่าง ร้อยละ 47 ส่วนคอร้อยละ 19 กล้ามเนื้อบริเวณหัวไหล่ที่ต้องได้รับการฟื้นฟูอยู่ในระดับสูงส่วนใหญ่ทำงาน ในแผนกที่มีการม้วนและจึงผ้า

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. กลุ่มผู้ประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์จากเศษผ้ากลุ่มอื่น ๆ สามารถนำวิธีการสร้างเสริมพฤติกรรมการทำงานและสภาพแวดล้อมในการทำงานไปใช้ให้เกิดการปฏิบัติได้
2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำกระบวนการสร้างเสริมพฤติกรรมการทำงานและสภาพแวดล้อมในการทำงานสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับแรงงานนอกระบบอื่น ๆ ได้เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อปรับสภาพแวดล้อมและกระบวนการทำงานที่เหมาะสม

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยด้านการมุ่งสร้างเสริมพฤติกรรมการทำงานและสภาพแวดล้อมในการทำงานให้กับแรงงานนอกระบบที่ปฏิบัติงานที่บ้าน โดยเน้นผู้ที่มีความเสี่ยงต่อสุขภาพ
2. วิจัยและพัฒนาอุปกรณ์การปรับสภาพแวดล้อมในการทำงาน เช่น การออกแบบระบายอากาศพัดลมดูดอากาศและอุปกรณ์ในการปฏิบัติงานให้ถูกต้องตามหลักกายศาสตร์

เอกสารอ้างอิง

- ศรีสมร กมลเพชร, วิเศษ วรित्रางกูล, ชวัช บูรณาถาวรสม, จันทรกาญจน์ แสงรัตนชัย และฮาแลม เจ๊ะมาริกัน. (2549). ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความเสี่ยงการเกิดโรคหืดจากการทำงานของกลุ่มแรงงานนอกระบบ กลุ่มผลิตภัณฑ์ผ้าทอ อำเภอมือง จังหวัดนครราชสีมา. *วารสารควมคุมโรค*, 32(1), 1-9.
- สลิทธ เทพตระการพร. (2556). *เอกสารการสอนชุดวิชา หน่วยที่1-7 อาชีวอนามัยและความปลอดภัย* (พิมพ์ครั้งที่ 2). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- แสงโสม สิริพานิช, พรรณณา เหมือนผึ้ง และสมาน สยมภูจินันท์. (2554). สถานการณ์โรคจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2554 ระบบเฝ้าระวังโรคจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อมแบบเชิงรับ. *รายงานการเฝ้าระวังทางระบาดวิทยา*, 42(14), 209-221.
- อนามัย ชีวีโรจน์ เทศกะทีก. (2549). *อาชีวอนามัยและความปลอดภัย*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- อนุศักดิ์ ฉันทไพศาส. (2556). *อาชีวอนามัยและความปลอดภัย*. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- อกันตรี ประยูรวงษ์. (2556). ปัญหาสุขภาพจากการทำงานของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลกัญญเบศร จังหวัดปราจีนบุรี. *วารสารพยาบาลสาธารณสุข*, 27(2), 54-62.
- อรัญ ขวัญปาน และชนะกานต์ พงศาสนองกุล. (2554). *รูปแบบการเรียนรู้เพื่อแก้ปัญหาด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยจากการทำงานในงานหัตถกรรม จังหวัดสมุทรสงคราม มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา*. เข้าถึงได้จาก http://www.ssruir.ssru.ac.th/bitstream/ssruir/839/1/rdi_117_2555.pdf
- อุดม เอกตาแสง. (2538). *โรคจากการประกอบอาชีพอาชีวอนามัย เอกสารการสอนชุดวิชา หน่วยที่ 8-15* (พิมพ์ครั้งที่ 11). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- อุสมาน แวะหะยี และพัทธนันท์ คงทอง. (2554). ความเสี่ยงต่อสุขภาพในการทำงานของแรงงานนอกระบบ ในชุมชนมุสลิม: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลบางปู อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี. *วารสารมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี*, 3(5), 59-68.
- แอนน์ จีรพงษ์สุวรรณ. (2556). สิ่งคุกคามสุขภาพจากสภาพแวดล้อมในการทำงานและการสำรวจสถานประกอบ. *การวารสารพยาบาลสาธารณสุข*, 27(3), 106-114.
- Ajala Majekodunmi, Emmanuel. (2012). The Influence of Workplace Environment on Worker's Welfare Performance and Productivity. *The African Symposium*, 12(1).
- Anjum Ayesha, Mann. Ahmad, Ashfaq & Anjum, Aqeel, M. (2009). Health Concerns among Workers in Weaving Industry: A Case Study of Tehsil Faialabad, Pakistan. *Journal of agriculture & social science*, 15(3), 106-108.
- Bedi, R. (2005). *Evaluation of Occupational Environment in Two Textile Plants in Northern India with Specific Reference to noise*. *Industrial Health*, 44, 112-116.
- Bird, F. E., & German, G. L. (1985). The Causes and Effects of Loss. In *Practical Loss Control Leadership*. Edition Georgia: Loss Control Institute.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). *Determining sample size for research activities Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 608-609.

- Meena, M. L., Dangayach, G. S., & Bhardwaj, A. (2012). Occupational Risk Factor of Workers in the Handicraft Industry: A Short Review. *International Journal of Research Engineering and Technology (IJRET)*, 1(3), 194-196.
- Metgud, D. C., Subhash, K., Mokashi, M. G., & Saha, P. N. (2008). An Ergonomic Study of Women Workers in a Woolen Textile Factory for Identification of Health-Related Problems. *Indian Journal of Occupational & Environmental Medicine*, 12(1), 14-19
- Milner, K., Greyling, M., Goetzel R., da Silva R., Kolbe-Alexander ,T., Patel ,D., Nossel, C, Beckowski, M. (2013). The relationship between leadership support, workplace health promotion and employee wellbeing in South Africa. *Health Promotion International Access published October 18*.
- Naumanen, P. (2005). The health promotion model as assessed by ageing workers. *Journal of Clinical Nursing*, 15, 219-226.